

TƯ TƯỞNG SWARAJ CỦA R.M GANDHI VÀ TƯ TƯỞNG “ĐỘC LẬP, TỰ DO” CỦA HỒ CHÍ MINH

ĐỖ MINH CAO*

Việt Nam và Ấn Độ có mối quan hệ hợp tác hữu nghị truyền thống tốt đẹp. Cội nguồn của mối quan hệ này đã xuất hiện ngay từ những ngày hai nước khởi đầu cuộc đấu tranh giành độc lập của mình. Hai vĩ nhân đã khơi nguồn và lãnh đạo cuộc đấu tranh lâu dài gian khổ nhằm mang lại nền độc lập tự do quý giá cho dân tộc mình là M. Gandhi và Hồ Chí Minh. Năm 2009, nhân dịp 100 năm xuất bản tác phẩm Hind Swaraj bất hủ của Thánh Gandhi mà tinh thần cơ bản của nó đã có ảnh hưởng sâu rộng đến cuộc đấu tranh giành độc lập của Ấn Độ đồng thời có những ảnh hưởng tinh thần to lớn đến cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân Việt Nam, chúng ta có điều kiện nhìn nhận lại tất cả những nguồn mạch kết dựng nên mối quan hệ hữu nghị truyền thống Việt Nam - Ấn Độ. Đó cũng chính là trọng tâm mà bài viết dưới đây tập trung phân tích.

Cuối thế kỷ XIX- những năm đầu thế kỷ XX, trong quan hệ quốc tế trên thế giới

nói chung và tại châu Á nói riêng, thế giới chứng kiến nhiều nghịch cảnh là nhiều nước đế quốc lớn thực thi chính sách thực dân, đi chiếm đóng nhiều nước khác, trong lúc đó nhiều nước khác bị chính sách thực dân làm cho những người dân vô tội rơi vào cảnh lâm than, đau khổ. Tình hình này diễn ra ở nhiều nơi trong đó có châu Á. Đồng thời, thế giới cũng chứng kiến những cuộc đấu tranh anh dũng của phong trào giải phóng giành độc lập cho dân tộc và sự xuất hiện của những vĩ nhân của có những ý tưởng lớn, đi đầu và tìm cách lãnh đạo nhân dân đất nước mình giành lại độc lập tự do cho đất nước mình.

a. Hai dân tộc và hai nhà tư tưởng lớn

Vào thời gian kể trên, một số nước tại Nam Á và Đông Nam Á chịu ảnh hưởng nặng nề của chính sách chiếm đóng thực dân mà Ấn Độ và Việt Nam là hai ví dụ điển hình. Ấn Độ bị thực dân Anh chiếm đóng (từ thế kỷ XVIII đến năm 1947), Việt Nam bị thực dân Pháp xâm lược (1858 -

* * TS. Đỗ Minh Cao, Viện Nghiên cứu Trung Quốc

1954). Nhân dân ở cả hai nước đã vùng lên đấu tranh vì nền độc lập dân tộc và tự do của mình. Ở mỗi nước đều có một con người vĩ đại, gánh trên vai mình trách nhiệm to lớn tìm ra con đường đấu tranh và tự mình lãnh đạo nhân dân đi theo con đường đó giành độc lập cho dân tộc mình. Ở Ấn Độ đó là R.M Gandhi (1869-1948)⁽¹⁾ còn ở Việt Nam đó là Hồ Chí Minh (1890-1969)⁽²⁾. Tuy hai nước ở xa nhau, nhưng tại hai nước đó là hai dân tộc kiên cường. Cùng bị thực dân chiếm đóng, nhưng lịch sử và thời đại đã sản sinh ra hai con người vĩ đại là M. Gandhi và Hồ Chí Minh. Tuy hai người đi theo những biện pháp đấu tranh khác nhau nhưng cuối cùng đều đạt được mục đích là giải phóng cho nhân dân đất nước và tổ quốc thân yêu. Nguyên nhân cơ bản là ở chỗ cả M. Gandhi và Hồ Chí Minh đều là những nhà tư tưởng lớn. ở M. Gandhi đó là Swaraj (“Tự trị” - Tiếng Anh là “self-rule” hay “self-determination”) còn ở Hồ Chí Minh đó là tư tưởng Độc lập, Tự do. Xuất phát từ chính những tư tưởng đúng đắn đó và cũng chính là phương châm chính trị quan trọng đã đem lại những kết quả mà cả hai dân tộc đều mong muốn.

b. Swaraj của R.M. Gandhi và Tư tưởng độc lập, tự do của Hồ Chí Minh - sự gặp gỡ của những tư tưởng lớn

Một trăm năm trước đây, năm 1909, M. Gandhi đã viết cuốn sách nổi tiếng Hind Swaraj (tạm dịch là “Nền tự trị của Ấn Độ”), sau này trở thành “cuốn sách kinh điển về tinh thần”, thậm chí được coi là cuốn sách vĩ đại nhất được viết trong

thế kỷ XX⁽³⁾. Cuốn sách là kim chỉ nam cho cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân Ấn Độ. Tư tưởng quan trọng nhất của cuốn sách chính là Swaraj. Vậy Swaraj là gì? M. Gandhi viết: “Trên thực tế điều đó có nghĩa là: chúng tôi cần một luật lệ Anh nhưng không có người Anh. Các anh cần bản chất của con hổ chứ không phải là con hổ; điều đó có nghĩa là các anh muốn biến Ấn Độ thành một nước mang tính chất Anh. Và khi đã trở thành Anh thì không được gọi là Hindustan mà là Eglistan. Đó không phải là Swaraj (Tự trị) mà tôi muốn”⁽⁴⁾.

Như vậy, theo M. Gandhi thì Swaraj phải là một nền tự chủ đích thực, Ấn Độ phải do người Ấn Độ làm chủ, người Ấn Độ tự mình quản lý đất nước mình, không cần tới người Anh. Người Anh nên về nước. Sau này bằng phương pháp đấu tranh bất bạo động - Ahimsa, được đánh giá là tư tưởng quý báu trong kho tàng văn hoá của nhân loại, ông đã cùng nhân dân Ấn Độ đạt được mục đích cuối cùng là giành lại độc lập cho Ấn Độ vào năm 1947. Năm 1950 nước Cộng hoà Ấn Độ được thành lập.

Sinh ra gần như cùng thời với M. Gandhi ở Ấn Độ, Hồ Chí Minh của Việt Nam cũng đã từng trải qua những năm tháng mà cả đất nước Việt Nam phải chịu gánh nặng đô hộ của thực dân Pháp. Cũng giống như M. Gandhi, Hồ Chí Minh đã phải bôn ba “năm châu, bốn biển” để tìm đường cứu nước.

Khắp nơi trên thế giới, Hồ Chí Minh

nhận thấy nhưng người nghèo khổ đều bị bóc lột và áp bức giống nhau. Người hiểu rõ nơi đâu còn áp bức bóc lột, còn chế độ thực dân thì nơi đó người nghèo còn bị đau khổ đoạ đày.

Hồ Chí Minh đã gặp gỡ nhiều nhân vật nổi tiếng đang đấu tranh cho độc lập tự do của dân tộc mình nói riêng và có tư tưởng giải phóng cho nhân loại nói chung. Trong số những nhân vật ấy có M. Nehru- người thân cận và thấm nhuần tư tưởng Swaraj của M.Gandhi. Cuộc gặp gỡ của hai nhân vật lớn của Việt Nam và Ấn Độ diễn ra tại Bỉ năm 1927, trong “Đại hội các dân tộc bị áp bức”. Cuộc gặp gỡ này là một dấu mốc quan trọng, đánh dấu sự khởi đầu cho mối quan hệ hữu nghị tốt đẹp giữa hai người nói riêng và giữa hai dân tộc Việt Nam và Ấn Độ nói chung.

Chặng đường tìm chân lý để giải phóng dân tộc của Hồ Chí Minh đã có kết quả quan trọng. Người thấy chủ nghĩa quốc tế vô sản, chủ nghĩa Mác-Lê nin chính là con đường cứu nước nhằm giải phóng cho dân tộc Việt Nam thoát khỏi ách đô hộ của thực dân Pháp. Với Người, hoà bình, độc lập, tự do là cái đích cuối cùng phải đạt được cho dân tộc. Không nước ngoài nào có thể dùng chính quyền và phương pháp quản lý của mình thay thế người Việt Nam quản lý sự phát triển của Việt Nam. Sau này người Việt Nam hiểu rằng: “...Tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình luôn là sợi chỉ đỏ xuyên suốt mọi hành động của Đảng, Chính phủ và nhân dân ta nhằm giành lại và củng cố hòa bình cho đất nước, tích cực góp phần vào sự nghiệp hòa

binh thế giới”. “Đó là chiến lược, chiến thuật và nghệ thuật vận động cách mạng nhằm mục đích giải phóng dân tộc, khôi phục và củng cố hòa bình để xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước, góp phần vào cuộc đấu tranh chung của nhân dân thế giới vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội. Hồ Chủ tịch là một thiên tài về nhân nhượng có nguyên tắc, đã kết hợp nhuần nhuyễn tính nguyên tắc với trí linh hoạt, sáng tạo để ứng phó với mọi tình huống theo phương châm “dĩ bất biến, ứng vạn biến”, đem lại hòa bình cho đất nước, hạnh phúc cho nhân dân ta, góp phần tích cực vào sự nghiệp bảo vệ hòa bình bền vững cho nhân loại”⁽⁵⁾.

Với Hồ Chí Minh, độc lập, tự do “không chỉ đơn thuần là đất nước được độc lập, nhà nước có chủ quyền và có quyền tự do phát ngôn, hoạt động trên trường quốc tế, mà phải là thứ tự do được từng người dân ca ngợi”⁽⁶⁾.

Những điều trên cho thấy, cả hai người M. Gandhi của Ấn Độ và Hồ Chí Minh của Việt Nam đều mang chí lớn: tìm chân lý và con đường cứu nước, cứu dân. Trong bối cảnh quốc tế thời ấy, cả hai người đều nhận thấy chỉ có hoà bình và độc lập thực sự mới đem lại hạnh phúc cho nhân dân và dân tộc nước mình. M.Gandhi chủ trương Tự trị, tự chủ - Swaraj, tư tưởng sáng tạo vĩ đại được đề ra trong cuốn sách nổi tiếng cùng tên Hind Swaraj mà năm 2009 này chúng ta đang kỷ niệm 100 năm ngày xuất bản, còn Hồ Chí Minh thì chủ trương độc lập, tự do là mục đích cuối cùng đem lại hạnh phúc cho dân tộc Việt

Nam. Sự gặp gỡ giữa hai nhà tư tưởng được kính trọng nhất của hai dân tộc Ấn Độ và Việt Nam là ở cái tâm vì dân tộc, ở nhận thức đúng đắn vì hạnh phúc của nhân dân. Trong sự nghiệp đấu tranh vì hoà bình tại Việt Nam, Hồ Chí Minh có phần chịu ảnh hưởng của M. Gandhi. Một trong số những người nước ngoài nghiên cứu và hiểu sâu sắc Hồ Chí Minh là Bernard Faull đã viết: "*Hồ Chí Minh một phần là Gandhi, một phần là Lenin, tất cả là Việt Nam*". Ông giải thích phần M. Gandhi trong Hồ Chí Minh chính là sự thăng thấn bộc trực của M. Gandhi⁽⁷⁾.

Cho đến nay, tư tưởng Swaraj vĩ đại và độc lập tự do của hai vĩ nhân hiện vẫn là sợi chỉ đỏ, phương châm quan trọng nhất trong phát triển của hai nước. Trong bối cảnh hội nhập toàn cầu hiện tại, trong bối cảnh sức mạnh mềm ngày càng quan trọng trong phát triển và cạnh tranh của thế giới thì Swaraj của Ấn Độ hay độc lập, tự do của Việt Nam chính là làm sao duy trì và phát triển nền văn hoá thống nhất nhưng đa dạng ở cả hai dân tộc. Truyền thống văn hoá, văn minh phong phú, đa dạng của Ấn Độ và Việt Nam, kho tàng văn hoá trí thức dân gian, tư tưởng Swaraj và độc lập, tự do của hai dân tộc do hai nhà tư tưởng vĩ đại M. Gandhi và Hồ Chí Minh đề ra, ý thức dân tộc, tự cường của cả hai dân tộc sẽ mãi mãi là nền tảng vững chắc đảm bảo cho sự phát triển bền vững của Ấn Độ và Việt Nam. Đó cũng là nền tảng vững chắc đảm bảo cho mối quan hệ hữu nghị giữa hai dân tộc, hai đất nước Ấn Độ và Việt Nam luôn bền chặt và có

triển vọng trong tương lai.

Kỷ niệm 100 năm ngày cuốn sách Hind Swaraj được xuất bản, là dịp nhắc nhở nhân dân hai nước Ấn Độ và Việt Nam cũng như tất cả những người yêu chuộng hoà bình trên thế giới hiểu rằng chỉ có tự chủ, độc lập, tự do và hoà bình mới có thể đem lại hạnh phúc thực sự cho tất cả mọi người./.

CHÚ THÍCH

1. Gandhi, tên đầy đủ là Mohandas Karamchand Gandhi, sinh ngày 2/10/1869 ở Porbandar, một tiểu vương quốc thuộc Kathiawar, nay là Gujarat. Dòng dõi Gandhi thuộc đẳng cấp Bania nhưng cả cha và ông nội Gandhi đều là thủ tướng (chief ministers) ở Kathiawar
2. Hồ Chí Minh tên thật là Nguyễn Tất Thành sinh ngày 19 tháng 5 năm 1890, tại làng Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An, Việt Nam. Cha là một nhà nho yêu nước.
3. Iyer, Raghavar, 2000, *The moral and political thought of Mahatma Gandhi*, Oxford University Press, New Delhi, T. 24.
4. M. K. Gandhi, Hind Swaraj, Chap. IV (M.K.Gandhi. Nền Tự trị Ấn Độ, Chương IV)
5. Tọa đàm "Bác Hồ với sự nghiệp bảo vệ hoà bình" http://www.cpv.org.vn/print_preview.asp?id=BT22110856390
6. <http://freeforum.datviet.com/showthread.php?t=176221>
7. Bernard Fall và *Ho Chi Minh on Revolution*. <http://www.saigonfor-saigon.org/staticpages/index.php?page=20060401124852969>.